

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Саса С.В. стосовно Висновку Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до статті 41 Конституції України щодо реалізації прав українських громадян на землю, збереження власності на сільськогосподарські землі в руках громадян України та сталого розвитку села на основі фермерських господарств (реєстр. № 6236) вимогам статей 157 і 158 Конституції України

Конституційний Суд України 23 листопада 2018 року надав Висновок у справі за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до статті 41 Конституції України щодо реалізації прав українських громадян на землю, збереження власності на сільськогосподарські землі в руках громадян України та сталого розвитку села на основі фермерських господарств (реєстр. № 6236) вимогам статей 157 і 158 Конституції України (далі – Висновок).

У Висновку Конституційний Суд України визнав таким, що відповідає вимогам статей 157 і 158 Конституції України, законопроект про внесення змін до статті 41 Конституції України щодо реалізації прав українських громадян на землю, збереження власності на сільськогосподарські землі в руках громадян України та сталого розвитку села на основі фермерських господарств (реєстр. № 6236) (далі – Законопроект), яким пропонується:

„І. Статтю 41 Конституції України (Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 30, ст. 141) доповнити новою частиною такого змісту:

„Основною аграрного устрою України є фермерське господарство“.

ІІ. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування“.

Користуючись правом, передбаченим статтею 93 Закону України „Про Конституційний Суд України“, висловлюю окрему думку щодо Висновку.

У Висновку Конституційний Суд України зробив застереження щодо можливості внесення запропонованих розділом І Законопроекту змін до

розділу II Конституції України у зв'язку з тим, що вказані зміни не стосуються конкретного права людини (абзац четвертий підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини). На мою думку, зазначене застереження є необґрунтованим та недоцільним з огляду на таке.

1. Наявність застережень у висновку Конституційного Суду України щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції України не передбачає ні Закон України „Про Конституційний Суд України“, ні Регламент Конституційного Суду України. Тоді як зі змісту положень частини одинадцятої статті 147, частин п'ятої, шостої статті 149, частини першої статті 150 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України „Про Регламент Верховної Ради України“ впливає, що Конституційний Суд України у висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції України може висловити застереження **лише щодо положень законопроекту**.

Натомість у Висновку зроблено застереження щодо місця розташування запропонованих розділом I Законопроекту змін, а не щодо їх змісту.

2. Розділом I Законопроекту пропонується визначити фермерське господарство основою аграрного устрою України.

Відповідно до частини першої статті 1 Закону України „Про фермерське господарство“ фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм у власність та/або користування, у тому числі в оренду, для ведення фермерського господарства, товарного сільськогосподарського виробництва, особистого селянського господарства, відповідно до закону.

Отже, згідно із Законопроектом фермерське господарство визначається основною формою підприємницької діяльності в аграрному секторі

економіки України. І хоча запропоновані Законопроектом зміни прямо не визначають конкретного права людини, про що зазначено у Висновку, але вони безпосередньо стосуються прав людини на підприємницьку діяльність (стаття 42 Конституції України), на працю (стаття 43 Конституції України), на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї (стаття 48 Конституції України), яка має у власності або в користуванні землю і хоче працювати на ній з метою отримання прибутку. З огляду на це застереження, висловлене Конституційним Судом України у Висновку, є необґрунтованим.

3. На мою думку, конституційне звернення Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності Законопроекту вимогам статей 157 і 158 Конституції України, підтримане 267 народними депутатами України, вже вказує на можливість внесення запропонованих Законопроектом змін до статті 41 Конституції України, яка міститься у її розділі II, за умови дотримання процедури, визначеної в Конституції України. Адже можливість – це здійсненність, допустимість чого-небудь (звичайно за певних умов)¹.

З огляду на зазначене застереження щодо можливості внесення запропонованих розділом I Законопроекту змін до розділу II Конституції України не має жодних правових наслідків для Верховної Ради України і не є перешкодою прийняття рішення про попереднє схвалення Законопроекту відповідно до статті 155 Конституції України як такого, що відповідає вимогам статей 157, 158 Конституції України і щодо положень якого Конституційний Суд України не висловив застережень.

Суддя
Конституційного Суду України

С. В. САС

¹ Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD)/Уклад. І голов. ред. В.Т. Бусел. – К., Ірпінь: ВТФ „Перун“, 2007.